

**Primera redacció de les
*Normes ortogràfiques o
Qüestionari Fabra*
(1911)**

[NORMA 11]

x. Conservació de la *x* en els mots savis com *axioma*, *convexe*, *òxid*, *exemple*, *inexacte*; i adopció de *ix* per la *x* palatal darrera de *a*, *e*, *o*, *u*: *baix*, *caixa*, *aixella*, *peix*, *coixa*, *rauixa*.

Aprovat per unanimitat!

qu. Escriure *q* i no pas *c* davant *ua*, *ue*, *ui*, *uo*. Ex.: *quatre*, *freqüent*, *quotient*. Excepc.: En els derivats de *cua* i en els mots que tenen *c* en llatí, tals *evacuar*, *conspicu*. Observ.: *inic*, fem. *iniqua*; *oblic*, fem. *obliqua*. Conservar la *u* en *quantitat*, *qualitat*, *quocient*... Rebutjar les grafies *coranta* (per *quaranta*), *coresma* (per *quaresma*)...

Apr. per unanimitat.

ge, gi. Davant *e*, *i*, s'escriurà per regla general *g*: *geni*, *gebrar*, *gelat*, *ginesta*, *àngel*, *metge*, *viatge*... Excepció: En els mots que tenen *j* en llatí, s'escriurà *j*: *Jesús*, *Jerusalem*, *objecte*, *subjecte*, *injectar*, *projecció*...

Apr. per unanimitat.

I en els plurals i derivats dels mots en *-ja* i en les veus dels verbs en *-jar?* (*tremuges* o *tremujes?* *menjes* o *menges?*).

(Va proposar-se que fos facultatiu).

m, n. En síl·laba inversa s'escriurà *m* i no pas *n*: 1.º Davant de *m*: *immens*, *commoure*, *emmagatzemar*.- 2.º Davant de *f*: *càmfora*, *triomf*, *simfonia*, *amfiteatre*, *nimfa*. Excepció: Els prefixes *in*, *con*, *en*: *infructuós*, *confondre*, *enfortir*.- 3.º En el prefixe *circum*: *circumstancia*, *circumferencia*, *circumvolució*.- Se conservarà ·ls nexes tra[di]cionals *mpt*, *mpc*: *redemptor*, *prompte*, *sumptuós*, *redempció*, *consumpció*...

Apr. per unanimitat.

s. En les paraules erudites s'escriurà rigorosament *s* o *ss* segons el llatí presentí *s* o *ss* (o el grec σ o $\sigma\sigma$): rebutjades doncs decididament grafíes com *adhessió*, *entussiasme*, *centèssim*, etc. Anàlogament no s'escriurà mai *tranz*-sinó *trans*: *transacció*, *intransigent*...

Apr. per unanimitat.

h. 1. *h* etimològica (Ex.: *home*, *hora*, *ahir*, *prohibir*, *vehement*, *inexhaustible*): se conserva (per ara¹).

Apr. per majoria.

2. *h* signe d'una consonant desapareguda (Ex.: *rahó*, *traduhir*, *fihar*, *tihó*): se suprimeix.

Apr. per majoria.

3. *h* mer signe de pronúncia dissil·làbica (Ex.: *atribuhir*, *continuhi*, *cauhen*): se suprimeix.

Apr. per unanimitat.

4. *h* final (Ex.: *poch*, *llarch*, *amich*, *gràfich*): se suprimeix excepte en els cognoms i noms geogràfics (*Lluch*, *Vich*).

Apr. per majoria.

-g, -d, -b finals. S'accepten en els mots erudits que tenen *g*, *d* i *b* en llatí (o en grec γ , δ , β): *pròleg*, *demagog*, *àcid*, *àvid*, *monosíllab*, *verb*.

Apr. per unanimitat {un cop acceptada la supressió de *ch* final.

Mots populars. En mots com *amic* (de *amicus*), *prat* (de *pratus*), se rebutgen *-g*, *-d*, *-b* (malgrat *amiga*, *prada*, *praderia*). En mots com *llarc* (de *largus*), *sord* (de *surdus*), s'admeten *-g*, *-d*, *-b*: *llarg*, *sord*.

Apr. per unanimitat.

Obs. Abans d'acceptar l'última regla, caldria formar la llista completa dels mots els quals afecta (l'ortografia tradicional dels quals es amb *-ch*, *-t*: *llarch*, *sort*). Desde ara opino que cal escriure sistemàticament amb *-c* la 1.ª persona del singular del present d'indicatiu: *prenc*, *tinc*, etc. i adhuc *prec* (de *pregar*), *navec* (de *navegar*) etc.

1. Obs. Segueixo creient que la supressió de la *h* etimològica (ja adoptada per diferents escriptors. Noteu que en els diaris son freqüents grafíes com *veement*, *proibir* etc.) seria una gran millora de l'ortogr. catalana (se trauria una dificultat inútil quan tantes n'hi ha d'incluidibles: ortografia de la *e* àtona, de la *b*, de la *ç*, etc. V., en el 1r Congrés de la Llengua catalana, la meua comunicació sobre la lletra *h*. Observeu que s tracta d'una simplificació ja realitzada en italià i rumanès). Als que creuen que realment ho es, però que per ara convé conservar la *h* (per ésser, per exemple, millor entesos pels estrangers), els direm que ara perdem una magnífica ocasió d'intentar la dita supressió, que serà tant més difícil com més tardem a proposar-la.

ç. S'escriurà ç i no s o ss en representació de c, çï, tñ, llatins: *dolç, feliç, peuaç, creixença, força, calçar...*

Apr. per unanimitat.

I en els mots d'origen àrab o no clàssic? Respecte aquests mots solament hi ha'l següent acord: No s'escriurà mai ç inicial sinó s-: *sucré, sofre, safrà, Saragoça*. Però i *arroç, goç, açotar* etc.?

ig, tg. En fi de dicció s'escriurà *tx* en els mots els derivats dels quals presenten *tx*: *despatx, esquitx*. En tots els altres casos s'escriurà *-ig* darrera de a, e, i, o, u i *-g* darrera de i: *maig, lleig, mig, boig, puig*. Alguns van emetre l'opinió que calia escriure *-g* o *-tg* segons els derivats. Així: *boig* a causa de *boja, bogeria*, pero *mitg* a causa de *mitja, mitjà, mitjançar*. Aquest criteri està en oposició amb el que s segueix en tots els altres casos semblants: el mateix escrivim amb *c* *poc* (*poca, poquet*) que *groc* (*groga, grogor*), el mateix escrivim amb *s* *anglès* (pl. *anglesos*) que *progrés* (pl. *progressos*); doncs el mateix podem escriure *g* en *mig* (f. *mitja*), *lleig* (f. *lletja*) que en *roig* (f. *roja*).

ph, th, ch, rh, y. Se rebutgen aquests símbols etimològics (et. greco-llatina) reemplaçant-los per *f, t, c* (o *qu*), *r, i*: així, *filosofia* i no pas *philosophía*, *teoria* i no pas *theoría*, *psicologia* i no pas *psychología*, *ritme* i no pas *rhythme...*

Apr. per majoria: amb una excepció: els mots que s trobin en el cas de *chor* (francès *choeur*), perquè no s confongui amb *cor* (fr. *coeur*). Jo soc enemic d'aquesta excepció.

ll. Cal conservar la *l* doble tradicional, tran[s]cripció (se tracta de mots erudits) de *ll* llatina o de *λλ* grega. Ex.: *illustre, col·legi, intel·ligent, síl·laba, idilli*. Admesa la conservació de la *l* doble, cal *buscar* un nou símbol per al sò de *l* palatal (en mots com *gallina, cavall, lladre*) reservant el símbol *ll* per a la *l* doble.

Apr. per unanimitat.

Però mentre *ll* serveixi encara per a la representació de la *l* palatal (a l'adopció del nou símbol o símbols ha de precedir un detingut estudi del problema i un període de prova del símbol o símbols proposats), com representarem la *l* doble?

Se manifestaren dues tendències: I. Emprar ja desde ara *ll*. Així: *illustre, intel·ligent*, etc. (al costat de *gallina, alletar*) II. Separar les dues *l*, proposant els uns *l·l*, els altres *l-l* (o *l'l* amb guió vertical). La solució I té l'inconvenient de prestar-se a errades de lectura en paraules poc conegudes o en mots com *metallurgia, cristal·lografia* (que han d'ésser amb *l* doble) al costat

de *metall*, *cristall* (amb *l* palatal). La segona solució té l'inconvenient de donar als mots l'aspecte de compostos no sent-ho i sobretot l'ésser una solució interina mentre la solució I es ja la definitiva.

Jo crec que l'Institut podria adoptar desde ara la solució I, però deixant en llibertat, adhuc als seus membres, en les publicacions que no siguin de l'Institut, per a escriure-l signe que'ls sembli mes convenient; però mai per a escriure *l*.

tz. El català mig-eval transcriu ζ per *tz* sempre que pot, es dir, entre vocals. D'aquí: *Llàtzer*, *horitzó*, *agonitzant*, *martiritzar* (*tz* intervocàlica existia ja en català en mots populars: *setze*, *tretze*, *sutze*...). En principi de dicció, essent *tz* inicial estrany al català, la transcripció era *z*: *zel*. Les paraules en què'l català modern presenta *s* sonora o sorda en representació d'una ζ intervocàlica son castellanismes: de *organiza*, *civiliza* castellans se n'han tret *organisa*, *civilisa* catalans paral·lelament a *riqueza* cast.= *riquesa* català, etc. i de *trapecio*, *azoado* castellans se n'han tret *trapeci*, *açoa*t catalans paral·lelament *vicio* = *vici*, *azotar* = *açotar*. Es qüestió d'intentar la catalanització de tots aquests mots introduint-hi la *tz*, transcripció tradicional de ζ intervocàlica. Se proposa, doncs, transcriure sistemàticament la ζ per *tz* entre vocals i per *z* en els altres casos: *horitzontal*, *civilitzar*, *trapetzi*, *atzoic*; *zel*, *zèfir*, *zona*, *zigomàtic*, *zitzania*...

Apr. per majoria: amb la següent modificació: en les paraules compostes d'un mot acabat en vocal i un mot començat amb *z* s'escriurà *z* i no *tz*. Així: *azoic* i no pas *atzoic*, *paleozoic*, etc. Jo m'oposo a aquesta reducció de *tz* en *z*: la composició se fa en realitat entre'ls mots grecs (en grec), d'on neix un mot grec amb ζ intervocàlica: Segons el principi general de transcripció del sò grec ζ (que es transcriure-l per *tz* sempre que sigui possible), els mots en qüestió han d'escriure's amb *tz*: *atzoic*, *paleotzoic*.

i, y. I. Conjunció provinent de *et* llatí, escrita en català antic *e*. S'escriurà *i* i no pas *y*: *cap i peus*, no *cap y peus*.

Apr. per majoria {Except. en els cognoms: Duran y Bas.

II. Ortografia de la *i* asil·làbica darrera de vocal. Ex. *noï*, *noïa*, *reï*, *reïna*. Actualment hi ha dos sistemes:

i: *noi*, *noia*, *rei*, *reina*

y: *noy*, *noya*, *rey*, *reyna*

No's va arribar a cap acord, però *predominà entre 'ls assistents el criteri d'adoptar la I*. Obs. Per a la resolució d'aquesta qüestió no s'ha de tenir per

res en compte: l sò més o menys vocàlic, més o menys consonàntic que pugui tenir la *ĩ*: si's cregués que l'existència d'una *ĩ* consonant exigeix l'empleu d'un signe nou (y i no i), llavors seria qüestió d'inventar-ne un de nou per a la *ũ* consonant en mots com *caũen*, *diũen*, etc. L'únic que cal tenir en compte són els aventatges que pugui tenir l'adopció de la y sota'l punt de vista de lectura, es dir, s'ha de mirar bé què es preferible:

- o indicar la pronuncia monosillàbica per *ay*, *ey*, *oy*, *uy*, *iy* i la dissillàbica per *ai*, *ei*, *oi*, *ui*, *ii*.
- o bé indicar la pronuncia monosillàbica per *ai*, *ei*, *oi*, *ui*, *ii* i la dissillàbica per *aĩ*, *eĩ*, *oĩ*, *uĩ*, *iĩ* (en els casos en que no vingui ja indicada per l'accent: *veĩ*, *traĩs* etc.).

Abans de decidir-se per l'una o l'altra solució, cal tenir en compte'ls mots savis com *heroic*, *hebraic*, *benzoic*, *paraboloide*, *metalloide* i anàlegs, mots en els quals crec del tot inadmissible la y.

Convé notar que'l canvi de la y en i l'han fet totes les llengües llatines: fr. *roy*, *poytrine*,² avui *roi*, *poitrine*; italià *ayuto*, avui *aiuto*; portuguès *peyto* avui *peito*. Sols el castellà conserva *rey* tot escrivint *reina* (abans *reyna*). Convé també notar que'ls antics, no sols escrivien *rēy*, *rēyna* sinó *oyint*, *trayr*, de manera que l'empleu de y pera indicar la pron. monosillàbica es modern, no tradicional.

amb. fets: La llengua parlada no coneix altra forma que *amb* (pron. *amb*, *am*, *en...*): *ab* se sent tant sols en comptats indrets (on també's pronuncia *tabé* en lloc de *també*). La pron. *amb* es antiga, com ho prova'l trobar-se algun cop la grafia *amb*, i la grafia *abdos* representant *ambdos* (*de AMBE + DUOS*) – La llengua antiga escriu (quasi) exclusivament *ab*; en la 1.^a època del renaixement literari, s'escriu exclusivament *ab*; avui s'usen *ab* i *amb*, comptant aquest (introduït fa més de 20 anys) amb un gran nombre de partidaris, que cada dia va augmentant. [El divorci entre la llengua escrita (*ab*) i la parlada (*amb*) se degué probablement a la repugnancia general a canviar la grafia dels monosíl·labs (*ab* es anterior a *amb*) i a l'existència de la preposició llatina *ab* (que, per altra part, no té cap relació amb el nostre *ab*, que prové de *apud>abu>ab* (i amb adjunció d'una nasal) > *amb*. L'adjunció d'una nasal es un fet freqüentíssim, presentant-la una infinitat de formes literaries.]

Per evitar el dit divorci (tenint en compte que la pron. *amb* es general i

2. El francès conserva y per indicar dues ii: *payer* = *païer*

segurament antiquíssima, i que la pron. *ab* es de difícil i no desitjable reintroducció) se proposà l'adopció de la grafia *AMB*.

Aprovat per gran majoria.

Accent gràfic. Se proposà l següent sistema (provisional.):

I. Quan per les regles d'accentuació, calgui accentuar una *a*, una *e* oberta o una *o* oberta, s'emplearà l'accent greu (`); en els altres casos, s'emplearà l'accent agut (´).

II. S'accentuaràn els aguts acabats en vocal tònica o en vocal tònica seguida d'una *s* o d'una *n*: *replà, cafè, diré, digués, entén*; però: *extens, infern, animal, animals, sonor, direm, dormiu, menjeu, museu, museus*.

III. α S'accentuaràn els paroxitons acabats altrament que en vocal sillàbica seguida o no d'una *s* o d'una *n*. Ex.: *fàcil, dípter, pròleg, exàmens, anàvem, anàveu*. Però: *pare, pares, menja, menjen, canvi, ingenu*.– β S'accentuaràn els mots com *estudia, traspúa, estudies*, però no ls mots com *llantia, llanties, ingenua*.

IV. S'accentuaràn tots els esdrúixols: *època, física, solípede, fórmula, èpoques...*

Apr. per unanimitat.

Respecte als mots com *bòta i bóta, vènen i vénen, món i mon, pèl i pel*, etc., S'ACORDÀ PER MAJORIA que la secció filològica'n fes la llista completa abans de fixar-ne l'ortografia definitiva. En l'endemig, s'accentuarien els que's cregués indispensable per la claretat.

Alguns proposaren accentuar-los tots.

an. Se proposà que's tendís a eliminar la preposició *an* (que no es més que un *en* disfregat, no distint sinó gràficament de la preposició *en*), escrivint, per ex., *jo la donaré a ell* i no pas *an ell*.

No's va arribar a cap acord.

En el cas d'admetre's *an*, no s'escriurà mai *a n'* ni *a-n*, sinó *an*.

Apr. per unanimitat.

Apòstrof pospositiu. Davant de vocal, s'escriurà sempre *a l', de l', per l'* (a l'avi, per l'avi; no: *al avi, pel avi*).

Apr. per unanimitat.

Guionet. Se sep[ar]arà, mitjançant un guionet, el verb dels pronoms àtons afixats. Així: *aneu-hi, fem-ho, cull-la, absol-la, mirant-te, vagi-se-n'hi*.

Apr. per gran majoria → Posteriorment a aquest acord, la secció de filo-

logia (amb assistència de mossen Alcover, Carner, ms. Gasclar [Clascar] i Fabra) va acordar proposar la substitució del guionet per l'apòstrof en el cas de seguir al verb una forma enclítica (asillàbica). Així: *miri's, faci'n, perdre'ns, digui'ns-ho* (en lloc de: *miri-s, faci-n, perdre-ns, digui-ns-ho...*).

Insisteixo en la conveniència de separar el verb dels pronoms afixats (cosa que ja fa tothom en casos com *absol-la, cull-lo*) puix això evita nombroses confusions i facilita la lectura de moltes combinacions (Ex.: *renti's* = lavez-vous i *rentis* = (que) tu laves, *parli'n* = parlez-en i *parlin* = (qu') ils parlent, *digui'ns-ho* (pron. *díguinzu*) i *diguin-s'ho* (pron. *díguinsu*), *donant-t'ho* i *donant-ho*).

Apòstrof prepositiu. Ortografia de les formes asillàbiques enclíiques (*m* en *no m coneix*, *ls* en *jo ls conec*, etc. en què's tracta d'una supressió de vocal igual a la que va transformar TÍME(T) llatí en *tem* català, o MÁLOS en *mals*: *me* i *m* catalans provenen amdots directament de ME llatí: aquest segons les circumstancies dóna *me* o *m*; posteriorment aquest *m*, generalitzant-se en detriment de *me*, produeix *em* [per analogia amb *no m coneix*, se produeix *m coneix*, es dir *em coneix*]).

Sistemes ortogràfics examinats:

nom, jols, quens... Rebutjat per unanimitat

no'm, jo'ls, que'ns... (1)

no s, jo ls, que ns... Rebutjat per majoria

no-s, jo-ls, que-ns... Rebutjat per unanimitat

no-s, jo-ls, que-ns... Rebutjat per majoria (?)

Abandonat el sistema antic (1), s'adoptà'l 2. Posteriorment alguns autors han abandonat aquest sistema perquè (donat el valor que sol atribuir-se al'apòstrof: signe d'elisió d'una vocal catalana, per ex.: *m'aconsola* per *me aconsola*), escrivint '*m, 'ls, 'ns*, etc., sembla voler-se indicar que aquestes formes provenen de *em, els, ens*, etc (formes precisament posteriors a '*m, 'ls, 'ns*, etc. i que molts no admeten!) [Per això mateix alguns escriptors de la renaixença escriviren *no m', jo l's, que n's*, es dir, *m' de me, l's de los*, etc.]. D'aquí'ls sistemes 3, 4 i 5. El sistema 3 sembla'l més racional (donat l'origen de les formes asillàbiques en *no m, jo ls*, etc.), però va contra les nostres habituds (Cp. les altres llengües llatines i germàniques) l'escriure consonants soles, sense l'apoi d'una vocal o d'un signe qualsevol. El sistema 5 es l'empleat en les edicions modernes de textos provençals, al desfer-se les antigues contraccions (*nom, tul*, etc.), però molts consideren com una complicació l'empleu simultani de l'apostrof (*m'aconsola*) i del punt (*no-m coneix*) i que, ja que's convé a posar un signe davant de *m, ls*, etc., es preferible que aquest

sigui l'apòstrof, que en aquest cas passa a ésser el signe indicador de la dependència fonètica existent entre *m*, *ls*, etc. i el mot precedent (ja que no el signe d'una elisió).³

Potser sí que es, en efecte, preferible emprar un mateix signe (anteposat o posposat) per a les formes asillàbiques enclítiques i proclítiques (*no'm*, *m'ha*), però crec que cal limitar extraordinàriament l'empleu de les formes *'m*, *'ls*, *'ns*, etc. En efecte: abans d'adoptar una solució definitiva sobre l'empleu de l'apòstrof prepositiu, caldria examinar algunes qüestions de què no's va fer esment llavors de la primera revisió:

I. Una qüestió intimament relacionada amb l'apòstrof prepositiu es la de l'admissió de les formes dites reforçades *em*, *els*, *ens*, etc. La llengua antiga, en general, no coneix sinó *me* i *m*, *te* i *t*, etc.; la llengua parlada presenta *me*, *m* i *em*, *te*, *t* i *et*. En la primera època del renaixement literari, *em*, *et*, *el*, etc. son generalment rebutjades; després s'ha proposat la seva adopció, i avui son molts els que les empleen; però, mentre *el*, *els*, *ens*, *en* son d'un ús general, les tres formes *em*, *et* i *es* son apenes usades (repugna escriure *em* per *me* [cast. *me*, portuguès *me*, francès *me*, italià *mi*] i per altra part sembla menys necessari que *el* o *ens*, puix *me sents* es menys dissemblant de *em sents* (de la llengua parlada) que *lo sents* de *el sents*). Ara bé, havent-se ja adoptat per tothom *el*, *els* etc., no hi ha cap raó per a no acceptar *em*, *et* i *es*, fent-ne un empleu tant extens com el que's fa de *el*, *els*, etc. Les formes reforçades (el mateix *em*, *et* i *es* que *el*, *els*, *ens* etc.) son ben dignes d'ésser elevades definitivament a literaries, no sols per la seva extensió i importància en la llengua parlada, sinó pel seu origen, degudes com son a una tendència d'uniformació ben dins del geni de la llengua (que havia de preferir, posada a uniformar, *m* a *me*, *t* a *te*, *l* a *lo*; d'on: *em*, *et*, *el* etc.).

II. Heus-aquí una cosa que moltíssims ignoren: la regla (d'en Bofarull, etc.) segons la qual, darrera de vocal, *me*, *te*, etc. han de canviar-se en *'m*, *'t*, etc., no la segueix pas el llenguatge antic, que darrera de vocal escriu sovint *me*, *te*, etc i no pas *m*, *t*, etc.: darrera de certs mots (*yo*, *no*, *e...*) emplea normalment *m*, *t*, etc. (*yom*, *not*, *ens...* però també *yo me*, *no te* ...), però en la majoria dels casos emplea *me*, *te*, etc. aduc darrera de vocal (*lo pare me deya*; no: *lo parem deya*). Escriure sistemàticament *lo pare'm deya* (Bofarull) constitueix una innovació i es en certa manera un regoneixement implícit de la forma *em*, essent la generalització de *'m* en aquest cas una conseqüència del canvi de *me* en *em*. En català antic la diferència entre la forma sillàbica (*me*) i la forma asillàbica (*m*) es grossa; empleant la primera (*yo te veig*)

3. Així, sense que's prengué cap acord, se manifestà al final de la sessió una tendència a favor del sistema 2.

la frase té una síl·laba més que empleant la segona (*yot veig*); en el català actual (amb el seu *em*) la diferencia es petita; al substituir-se la forma *me* per *em*, (parallelament a *lo fill me deya* → *el fill em deya*) un *l'avi me deya* passa a *l'avi em deya*, i de *l'avi em deya* a *l'avi'm deya* no hi ha sinó un petit pas, pronunciant-se l'un o l'altre segons la major o menor rapidesa, èmfasi, etc. de l'enunciació, les habituts de pronuncia del qui parla, etc., de la mateixa manera que *carbó encès* es pronunciat, adés *carbóencès*, adés *carbóncès*. Ara bé, l'elisió de la vocal en *em deya* es un fenomen dels que la ortografia se desentén, puix una transcripció rigorosament fonètica portaria a dugues grafies arbitràries *'m deya* i *em deya* (defugint tot precepte): de la mateixa manera que ningú pensa a diferenciar gràficament *carbóncès* de *carbóencès* escrivint el primer *carbó 'ncès* i el segon *carbó encès*, no cal pensar a diferenciar les dues pronuncies possibles *láviedèya* i *lávimdèya* escrivint, adés *l'avi em deya*, adés *l'avi'm deya*. Això explica la regla d'en Bofarull (etc.) [ell que no admetia *em*, *et*, *el*, etc.] adoptant sempre *'m* (aduc en aquests casos en que'ls antics empleaven sovint *me*). Pero, admesos *em*, *et*, *el*, etc., seria preferible l'empleu de *em*, *et*, *el*, etc. al de *'m*, *'t*, *'l*, etc., limitant l'empleu de *'m*, *'t*, *'l*, etc. a aquells casos en què 'l mot àton i la paraula anterior constitueixen un tot indescomponible, estant en íntima unió no sols fonètica sinó sintàctica, per exemple, en casos com *mira'm*, *me'n vaig*, etc.— Tenim (en el supost que s'accepten *em*, *et* etc.) dos casos extrems: 1.º L'un cas, en què tots escriuriem *em*: *Maria, em vols dir què tens?* (octosíllab). *Maria, me vols dir què tens* faria 9 síl·labes.— 2.º L'altre cas, en què tots escriuriem *'m*: *Maria, dóna'm això* (que fins fa poc tothom escrivia: *dónam això!*). Ara bé, admesos *'m* i *em* darrera de vocal, es qüestió de fixar en quins casos escriurem *em* com en el 1r cas i en quins casos *'m* com en el 2n: quan el mot àton i la paraula anterior formen un tot inseparable, hauriem d'emplear *'m*; però quan no'l formen, quan es per consegüent possible l'intercalació d'un mot, d'una pausa, llavors hauríem d'emplear *em* (sense que aquesta grafia excloués la pronuncia *m*, com *carbó encès* no exclou la pronuncia *carbóncès*. (Ja tothom escriu *ahir el vaig veure* pronunciant *aílvaig veure*).

Podria donar-se la següent regla: la forma del mot àton es en general independent del mot anterior: així, *els llibres, portin els llibres, porti els llibres, els papers i els llibres...* [Noteu que, en les publicacions modernes, ja's troben nombrosos exemples de *el, els, ens* darrera de vocal!]

I donar com a excepcions els casos en què, darrera vocal, caldria emplear *'m, 'ls*, etc.

Vet-aquí tres excepcions que no ofereixen dubte:

1.ª En les combinacions de verb i pronom: *mira'm, porti'l, perdre't, fonde're'ls, porti'ns-ho...*

2.ª En les combinacions de dos o més pronoms àtons: *me'n dóna, te'l porta, se'ls treu...*

3r En les combinacions de preposició i article (recordem les contraccions *al, del, pel*): *sobre'ls assumptes, sense'l permís, desde'l dia...*

A aquestes excepcions se n'hi hauria potser d'afegir una altra prescrivint 'm, 't, etc. darrera de certs adverbis (*no*, per exemple) i potser alguns monosíl·labs (*yo? tu? que?*), la llista dels quals s'encarregaria de fer la secció filològica (en el cas d'ésser aprovat el sistema d'apostrofació proposat: sistema que, en ses línies generals, compta ja amb l'aprovació de ms. Alcover, en Carner i en Fabra).

III. Els antics, paral·lelament a *me* i *m*, *te* i *t*, etc. (*ME coneix*, *NOM coneix*), escrivien *hi* i *y*, *ho* i *u* (*HI vaig*, *NOY vaig*; *HO faç*, *NOU faç*). En els mateixos casos que empleem 'm per *me*, 't per *te*, etc., emplearem 'y per *hi*, 'u per *ho?* (*vagi'y*, *porta'u*) – Per als catalans orientals no hi ha cap inconvenient a escriure sempre *hi* i *ho*, puix les grafies *vagi-hi*, *porta-ho* son compatibles amb les pronuncies *vágîy* i *pòrtâu* (Cp. *jo obria*, pron. *jôubria*); i modernament (fins ara fa poc) així s'ha fet: *hi* i *ho* han passat així a ésser afixes de forma invariable com ho son *li* i *les*. Però acceptaràn aquesta uniformació aquells qui pronuncien distintes la *u* i la *o* àtones i pronuncien, per consegüent, *ho = o* i *'u = u?* (valencians, mallorquins, lleidatans...). Es clar que podrien acceptar-la (tot separant-se dels antics) establint la següent convenció: *ho* ·s pronuncia 'u quan se pron. formant diftong amb la vocal anterior. Però mentre no acceptin aquesta convenció, *porta-ho* es una grafia dialectal, *porta'u* es la sola grafia nacional.

[Biblioteca de l'Ateneu Barcelonès.]